

ИРАЧКИ ТРОЈАНСКИ КОЊ

Планирање, припрема, извођење и последице те изузетно смеле акције изазвали су с разлогом забринутост коалиционих снага у Ираку

Карбала, свети град шиитских муслимана, налази се 100 километара југозападно од Багдада. Спада у мирније области Ирака, поготово у односу на главни град и провинцију Ал Анбар. До јануара 2007. године у Карбали су погинула 33 војника Коалиције, што је представљало око један одсто губитака. Мада су се напади повремено дешавали, сукоба попут тешких уличних борби у Фалуџи, Мосулу и Наџафу или свакодневних бомбашких удара у Багдаду, није било. Изузеци су, свакако, били злогласни масакр у марту 2004. године и устанак Махди армије под вођством Муктада ал-Садра месец дана касније, који је тада захватио цео јужни део Ирака.

■ НАПАД

У смирај дана, 20. јануара 2007, амерички војници, којих је било тридесетак у згради поред Регионалног центра за координацију, где се одржавао састанак ирачких и америчких званичника о безбедносним питањима због скорашњег верског празника Ашура, опуштено су гледали филмове, играли видео-игре или писали родбини у домовини. Све је указивало на још један уобичајен дан у окупираном Ираку.

На улазну капију стигла је колона од седам шипова ГМЦ субурбан, са затамњеним стаклима и мноштвом антена за радио-везу.

.....На њима је на енглеском и арапском писало упозорење да се возилима не треба приближавати. То је карактеристично за приватне компаније у Ираку. Стража их је пропустила без контроле, јер је у возилима видела униформисане америчке војнике са панцирима. По уласку у ограђени простор, колона се поделила – пет возила се паркирало пред улаз у Центар, а остали иза зграде. Војници су изашли из возила и уз осмехе кренули ка двојици америчких стражара, од којих је један седео у оклопљеном хамеру. Први придобилац одмах је испалио метак стражару у леђа, док је други наскочио на хамер и хицем кроз ветробран ранио Американца и извукао га из возила. Обојицу су убацили у свој цип. Остали нападачи отворили су ватру према згради у којој се налазио стражарски вод и почели да убацију експлозив у остале хамере. Бацали су и ручне бомбе на кров стражаре, пошто су очигледно добро знали стандардни тактички поступак америчких војника у таквим ситуацијама – пењање на кров нападнуте зграде и отварање ватре по непријатељу. На тај начин спречен је противнапад из правца стражаре.

Један број нападача, којих је укупно било десетак, уз пуцњаву и бацање граната са ударним дејством, утрчао је у зграду Центра и попео се на први спрат. Тамо се налазио центар везе, са пет америчких војника. У соби поред били су један војник и официр – капетан. Терористи су бацили бомбу у центар везе. Док се котрљала по поду, на њу је телом бацио двадесетогодишњи каплар Џонатан Миликен, из Алабаме, који је после експлозије изрешетан рафалима. Каплар, постхумно одликован *Сребрном звездом* због такве жртве, практично је омогућио осталим војницима да одбију нападаче, који су из суседне просторије заробили двојицу Американца и, уз непрекидну пуцњаву, одјурили из зграде циповима ка капији.

Ирачким стражарима на излазу припретили су оружјем, уз кратке и јасне команде на енглеском језику – *стој, лези, иди*. Напад је трајао двадесетак минута. Возила су отишла на исток, у правцу града Махавил у провинцији Бабил. Пројурили су кроз полицијске блокове. Како су имали разбијена задња светла на циповима, полиција их није могла дуго пратити. Тек када су прешли Еуфрат, зауставили су се у селу Бу-Алуан и ликвидирали заробљенике. Оставили су пет возила, америчке униформе, панцире и једну пушку. Касније су још два ципа пронађена у месту Сада, двадесетак километара од Хиле, једног од већих градова Бабила.

ЧВРСТ ОДГОВОР

Си-Ен-Ен је пренео изјаву званичника службе безбедности да је „председник Буш одобрио америчким снагама да убију или заробе иранске агенте који припремају нападе у Ираку“. У радио-интервјуу Џорџ Буш је рекао: „Ако Иран ескалира своје делатности у Ираку на штету наших јединица и/или невиног ирачког народа, ми ћемо дати чврст одговор“. Новембар 2004. године био је до сада најтежи месец за америчке трупе у Ираку. Тада је погинуло 137 војника. У априлу 2004. године страдало је 135 Американца, а у мају 2007. године живот је изгубило 113 америчких војника.

стране била откључана и без страже. Нападачи су знали где се налази стражарско одељење као и војници у згради. И ирачки продавци и месни бербери су тога дана раније затворили своје локале. Војници тврде да су по завршетку напада видели једног од командира ирачке полиције како уз смех разговара мобилним телефоном. Предложене су измене у обезбеђењу зграде – увођење система камера за надгледање, алармног система којим се обавештава штаб о евентуалним нападима на истурене постаје, те заустављање и преглед документације свих возила на контролном пункту.

ОПТУЖБЕ

Већ 26. јануара амерички коментатор Бил Рођо претпоставио је да би за акцију у Карбали могао бити одговоран Иран, јер начин извођења напада превазилази способности Махди армије и корпуса Бадр, а ирачки огранак Ал каиде тешко да би могао организовати такву операцију на југу земље у ком су доминантни шиитски муслимани. У прилог таквим тврдњама, поред добре глуме америчких војника и извора који су потребни да се набаве возила, говоре оружје, опрема, документа и средства везе која су у нападу коришћена. Имад Мугнија, терориста Хезболаха, својевремено је извео сличан напад против израелских снага на граници Либана.

ИСТРАГА

Тек после извештаја агенције *Асошијетед прес* о погибији једног војника, отмици и накнадној ликвидацији четворице Американца, војска је, након седмодневне истраге, издала саопштење, које је пренео потпуковник Блејхвел, портпарол мултинационалне дивизије у Багдаду. „Прецизноста напада, опрема која се користи-

Премијер Ирака Нури ал-Малики изјавио је 30. јануара да „Иран подржава нападе на коалиционе снаге“. Америчка војска известила је 22. марта 2007. о хапшењу Каиса Хазалија и његовог брата Лаита, вођа такозване Хазали мреже, под сумњом за повезаност са нападом у Карбали. Генерал Дејвид Петреус, главнокомандујући америчких снага у Ираку, рекао је да је то глава тајне екстремистичке ћелије, која је добијала знатну финансијску помоћ, изводила обуку на територији Ирана, за што су јој омогућена савремена експлозивна средства и технологија, те помоћ саветника. У заплењеном компјутеру пронађен је меморандум у коме је детаљно описан поступак током планирања, припреме, одобрења и извођења напада у Карбали. Американци сматрају да је тај документ, али и многи други у којима су описани напади на коалиционе снаге, сачуван како би се накнадно приказао финансијерима. „Нема сумње“, наставио је Петреус, „да Иран финансира нападе преко јединица Ал-Кадс, које припадају Иранској револуционарној гарди“.

Међутим, зна се да је Каис Хазали био портпарол шиитског свештеника Муктаде ал-Садра током 2004. године, али се од тада није појављивао у јавности. Неки сматрају да се он са 3.000 присталица одвојио од Ал-Садра у самосталну фракцију. Бригадни генерал Кевин Бергнер, главни портпарол америчких окупационих снага, оптужио је 3. јула 2007. године Иран, наводећи да су испитивањем заробљеника добијени докази о његовој повезаности са акцијом у Карбали. Осим Хазалија, ухваћен је и Али Муса Дакдук, који је признао да је члан Хезболаха, и за ког се зна да је командовао јединицама Хезболаха у Либану, али је 2006. по наређењу руководства организације прешао у Иран, како би помогао Ал-Кадсу у обуци бораца. Дакдук је ухапшен у Басри, где је глулио глуменом особу, како се не би запазио његов либански нагласак. Према тврд-

њама Бергнера, и он и Хазали изјавили су да је вођству Ал-Кадса било познато све у вези са нападом у Карбали, те да су га они подржали. Азара Дулаимија, који је непосредно руководио акцијом, убили су Американци у мају 2007. године.

САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СНАГАМА

У извештају Пентагона о стању у Ираку, објављеном у јуну 2007. године, стоји – „Значајан проблем који је стално присутан представљају припадници устаника који су се инфилтрирали у месне полицијске јединице“. Аналитичар Центра за стратешке и међународне студије из Вашингтона Ентони Кордсмен истиче да је исти проблем био и у Кореји и Вијетнаму, као и свуда где постоји уска сарадња са локалним снагама. Сматра се да је Махди армија убацила највише својих људи у ирачку полицију.

СМЕЛИ НАПАДИ

Четрдесетак добро наоружаних људи упало је око поднева 30. маја 2007. у зграду Министарства финансија у Багдаду и отело пет Британаца. Четворица су радници приватне канадске агенције за обезбеђење из Монреала, док је пети финансијски експерт америчке фирме и ради као саветник у Министарству. Сва петорица су британски држављани. Нападаци су носили униформе специјалаца Министарства унутрашњих послова Ирака.

Сматра се да је то био одговор на убиство Абу Кадера, команданта Махди армије у Басри, ког су британски војници убили недељу дана пре тога.

Обим и смелост напада подсећају на 14. новембар 2006, када је нападнута зграда Министарства за високо образовање и отето око 200 људи, од којих неки више никад нису пронађени. У Самари су устаници поставили лажне контролне пунктове и отели више од 40 ирачких војника и полицајаца.

■ АНАЛИЗЕ

Девет дана пре напада у Карбали, у рано јутро 11. јануара, америчке снаге су хеликоптерским десантом заузеле зграду иранске канцеларије у граду Ирбил, који се налази у делу Ирака под контролом Курда. Том приликом заробљено је пет службеника Иранаца, који се од тада налазе у притвору. Званично је саопштено да је реч о „особама за које се сумња да су блиско повезане са активностима чији су циљ коалиционе снаге у Ираку“. Напад се одиграо само неколико сати после обраћања председника Буша нацији. Он је тада изјавио да Иран пружа материјалну подршку нападачима на америчке трупе и означио га, уз Сирију, као главног непријатеља САД у Ираку.

Аналитичар британског *Индепендента* Патрик Кокбурн такве тврдње не сматра логичним, пошто у Ирбилу није убијен ниједан припадник коалиционих снага, нити у регији коју контролишу Курди има сунитских побуњеника или припадника шиитских паравојних јединица.

Канцеларија Ирана није дипломатско представништво, али је отворена још 1992. године и особље у њој обавља делатности из делокруга конзулата, као што је издавање виза. Заробљени службеници су релативно ниског ранга. Према изворима *Индепендента*, циљ америчког напада била су два висока иранска званичника, Мохамед Џафари, заменик председника Иранског националног савета за безбедност, и генерал Миноахар Фрузанда, начелник обавештајне службе Иранске револуционарне гарде, који су у то време били у Ирбилу. Мора се истаћи да они нису били у тајној посети властима Курдистана, већ у званичној посети, током које су се сусрели са ирачким председником Џалалом Талабанијем, а потом и са Мусудом Барзанијем, председником регионалне владе Курдистана. Сам Барзани је изјавио да су Иранци дошли у службену посету

ФИНАНСИРАЊЕ СУКОБА

Кадс је арапско име Јерусалима, док је Ал-Кадс назив специјалних јединица Иранске револуционарне гарде (ИРГ), чији је пуно име Иранска армија чувара исламске револуције. ИРГ има сопствену обавештајну службу, морнарицу, ваздухопловство и јединице копнене војске. Задатак Ал-Кадса је организација, обука, опремање и финансирање исламских револуционарних покрета у другим земљама, а уз то и стварање и одржавање веза са милитантним организацијама у целом исламском свету.

и да је њихове сусрете пренела ирачка телевизија. „Американци су дошли да би заробили ову делегацију, а не службенике у канцеларији“, рекао је Барзани и додао, „Дошли су на погрешно место у погрешно време“. Високи званичник курдске владе Фуад Хусеин изјавио је *Индепенденту* да су Американци хтели да ухвате Џафарија, који је потврдио иранској агенцији ИРНА да је у време напада био у Ирбилу. Кокбурн изражава чуђење због оптужби САД да су Иран и Сирија главни непријатељи САД у Ираку, пошто се борбе углавном одвијају у сунитском делу земље, у ком влада јако антииранско расположење.

Покушај Американаца да заробе два висока иранска званичника који су у јавној посети Ираку он упоређује са евентуалним покушајем Ирана да зароби руководиоце ЦИА или британског *М.И.6* када би дошли у службену посету Пакистану или Авганистану. И акцију назива озбиљним и агресивним чином, који је довео до ескалације односа између САД и Ирана. Уз подсећање да САД подржавају курдску герилу у Ирану, сунитске дисиденте у Хузистану, јужном делу Ирана, те организацију Муџахедин е-Халк, коју је чак Министарство спољних послова САД означило као терористичку, Кокбурн износи да су 4. фебруара 2007. ирачки војници из 36. батаљона командоса у Багдаду заробили Џа-

лала Шарафија, иранског дипломату. Влада Курдистана није била обавештена о америчкој акцији у Ирбилу, па је директан сукоб америчких и курдских војника избегнут у последњем тренутку. Уз то, Кокбурн сматра да је касније хватање петнаест британских морнара последица управо сукоба САД и Ирана, јер је процењено да су Британци рањивији од својих америчких савезника.

Роберт Бер, бивши оперативац ЦИА, верује да је Иранска револуционарна гарда извела напад у Карбали као освету за хапшење „петорице њених чланова“ у Ирбилу. Пет Американаца за пет Иранаца, каже он у свом чланку објављеном у магазину *Тајм*, под називом „Јесу ли Иранци кренули у освету?“. Бер сматра да се ИРГ не сме потценити јер је способна да озбиљно омете логистичке линије америчких снага у Ираку. Он наводи речи иранског амбасадора у Ираку, који је у својој изјави за *Њујорк тајмс* рекао како је Иран дошао у Ирак да ту и остане, независно од тога да ли се то допада Бушовој администрацији.

Поједини аналитичари нису сигурни у повезаност Ирана са нападом у Карбали. Џо Кеј на сајту *World Socialist Website* сматра да је напад изведен у врло погодном тренутку за владу САД – одмах после оптужби да Иран подржава устанике у Ираку и претњи војном силом. У ирачким круговима се, према *Њујорк тајмсу*, размишља о теорији да су „амерички плаћеници“ одговорни за напад, јер би он послужио за ескалацију претњи према Ирану. Хазали и Дакук, наставља Кеј, признали су тек после неколико месеци заточеништва, током кога су, вероватно, злостављани. Новинар *Тајма* Марк Томпсон истиче да је веза Хазалија са Карбалом недовољно јасна и да би се на њега могло гледати као на фракционашког милитантног вођу, чија је повезаност са Ал каидом и Махди армијом једноставно „пословни однос“. Генерал Петреус признао је да још нису пронађени докази који директно указују на повезаност Ал-Кадса и Карбале, али је сенатор Џозеф Либерман изјавио да „САД морају бити спремне на предузимање агресивне војне акције против Ирана“. ■

Др Александар МУТАВЦИЋ